

95
M-50

MILLIY VA HARAKATLI O'YINLAR

45
M-50

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MADANIYAT VA
SPORT ISHLARI VAZIRLIGI

O'ZBEKISTON DAVLAT JISMONIY
TARBIYA INSTITUTI

MILLIY VA HARAKATLI O'YINLAR

1328

*O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim
vazirligining Muvofiqlashtiruvchi kengashi tomonidan
darslik sifatida tavsiya etilgan*

TOSHKENT
«IQTISOD-MOLIYA»
2015

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJ VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI

UO'K: 372.363(075)

KBK: 75.5(50')

M50

Mualliflar: T.S. Usmanxodjayev, Sh.X. Isroilov,
A.A. Pulatov, Sh.A. Pulatov

Taqrizchilar: F.A. Kerimov — p.f.d., prof.;
M.A. Kurbanova — p.f.n.

M50 **Milliy va harakatli o'yinlar.** Darslik. / T.S. Usmanxodjayev va boshq.; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya instituti. T.: «Iqtisod-Moliya», 2015. 268 bet.

Darslik mazkur fan bo'yicha tasdiqlangan Namunaviy o'quv dasturi talablari asosida yozilgan bo'lib, oliy o'quv yurtlari talabalari, akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari, pedagog kadrlar malakasini oshirish va qayta tayyorlash tarmoq markazi tinglovchilari uchun mo'ljallangan.

UO'K: 372.363(075)

KBK: 75.5ya73

ISBN 978-9943-13-549-9

© «IQTISOD-MOLIYA», 2015
© T.S. Usmanxodjayev va boshq., 2015

XAYRLI QADAM
yoxud davr da'vatiga munosib javob
(So'zboshi o'rnida)

Uzoq o'tmish tarixiy taraqqiyotining mutlaq zanjiri bo'lgan inson sivilizatsiyasining shunday ustunlari va tamal toshlari borki, ularda o'tmish, hozirgi zamon va kelajakning bir-biri bilan uyg'unligi, rivoji va davomiyligi saqlanib keladi, avloddan-avlodlarga meros sifatida o'tadi hamda qadriyatlar darajasiga yetadi.

Qadriyatlarda esa bir butun xalqning, millatning iymon-e'tiqodi, or-nomusi, insof-diyonati mujassam etiladi. Shuning uchun ham tarixning ma'lum bir bo'lagida, ya'ni davrida qadriyatlarni avaylash, arash, rivojlantirish va keyingi avlodlarga meros sifatida qoldirish ushbu ishlar uchun mas'ul shaxslar, qolaversa ziyolilar, tadqiqotchilimlar zimmalariga ulug' vazifalarni yuklaydi.

O'zbekiston Respublikasida, ko'pgina chet mamlakatlarda jismoniy tarbiya va sport masalalarida jahon pedagogikasining ayrim dolzarb yo'nalishlarida nomlari hurmat bilan tilga olinadigan yirik olim, professor Tal'at Usmanxodjaev bir qator shogirdlari bilan bu borada ancha samarali ishlar qilib qo'ydi. Ayniqsa, Mustaqillik yillarida olimning g'ayratiga-g'ayrat qo'shildi. O'tgan yillar suronlari ta'siriga qaramay bir necha monografiya, darsliklar, o'quv-uslubiy qo'llanmalar T.Usmanxodjaev muallifligida jamoatchilik qo'liga yetib borganligi kishini quvontiradi, yosh va izlanuvchan olimlarning bu otaxon professorimizga havaslarini keltiradi.

Mana, pedagogika fanlari doktori T.S. Usmanxodjaevning shogirdlari dotsent Sh.X. Isroilov, dotsent A.A. Pulatov va pedagogika fanlari nomzodi Sh.A. Pulatovlar bilan hamkorlikda yaratgan "Milliy va harakatli o'yinlar" darsligi. Darslik bo'lganda ham, yap-yangi. O'zbekiston pedagogika fanining eng so'nggi talablari, yutuqlari asosida yaratilgan bu kitob-manba hozirgi kunda birgina jismoniy tarbiya instituti emas, ushbu yo'nalish mavjud bo'lgan barcha oliy o'quv yurtlari uchun suv va havodek zarur edi, kerak edi.

Respublikamiz Prezidenti I.A. Karimov ta'kidlaganidek, "Xalqimizning madaniy qadriyatlari, ma'naviy merosi ming yillar mobaynida Sharq xalqlari uchun qudratli ma'naviyat manbai bo'lib

xizmat qilgan. Uzoq vaqt davom etgan qattiq mafkuraviy tazyiqqa qaramay O'zbekiston xalqi avloddan-avlodga o'tib kelgan o'z tarixiy va madaniy qadriyatlarini hamda o'ziga xos an'alarini saqlab qolishga muvaffaq bo'ldi".

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgan kundan boshlab jismoniy tarbiya va sportning milliy xususiyatlarini rivojlantirish hamda takomillashtirishga e'tibor kuchaydi. Milliy an'alarimiz, boy milliy merosimizni qadrlagan Yurtboshimiz yuqorida aytgan so'zlari bo'yicha ma'rifat va madaniyatni rivojlantirish bilan bir vaqtda yosh avlodning jismoniy tarbiyasiga, sport ishlarini yanada yuksaltirishga juda katta g'amxo'rlik qilmoqdalar.

Xususan, mamlakatimiz mustaqilligining dastlabgi yillarida qabul qilingan bir qator Qonun, Farmon hamda qarorlar ham buni yaqqol isbotlab turibdi. Masalan, Prezidentimiz farmoni bilan "Jismoniy tarbiya va sport to'g'risida"gi Qonunining O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan qabul qilinishi mamlakatimiz ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'rifiy hayotida muhim voqea bo'ldi. Bu Qonun yurtimizda jismoniy tarbiya va sport taraqqiyotining huquqiy asosini yaratdi. Bundan tashqari Vazirlar Mahkamasi tomonidan "Oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari to'g'risida"gi Qarori, "Sog'lom avlod uchun" ordenining ta'sis etilishi, "Milliy olimpiya qo'mitasining tuzilishi va faoliyatining mazmuni to'g'risida", "Milliy xalq o'yinlari va sport turlarining tiklanishi to'g'risida", "O'zbekiston Respublikasida futbolni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida", "O'zbekistonda futbolni rivojlantirishning tashkiliy asoslari va prinsiplarini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" va shu kabi yana bir qator hayotbaxsh qarorlari millatimizning kelajagi yo'lida qilingan buyuk ishlarning mustahkam poydevoridir.

Bu tarixiy va ulkan ahamiyatga ega bo'lgan Qarorlar har birimizga quvvat, ilhom, yana ham aniqrog'i juda ulug' imkoniyatlar eshigini ochadi. Taqdim etilayotgan ushbu yangi darslik hozirgacha amalda qo'llanib kelingan shu yo'nalishdagi darsliklarga ijodiy va tanqidiy yondoshib, ularning eng yaxshi jihatlari, ilg'or maktab murabbiylarining va boshqa mutaxassislarining ish-tajribalarini e'tiborga olgan holda ishlab chiqilganligi alohida tahsinga loyiqdir.

O'zbek xalq milliy harakatli o'yinlarining maqsadi — yosh avlodni zabardast polvonlar va dovyurak ajdodlarimiz kabi tarbiyalash hamda ushbu xalq harakatli o'yinlarini o'zlashtirish tufayli ularni har tomonlama jismonan, ma'nan va ruhan